

Važne informacije za uzgajivače voća!

Автор(и): проф. Мария Боровинова

Дата: 22.02.2020 Брой: 2/2020

S zagrijavanjem vremena u veljači i ožujku, stabla se sade u novim voćnjacima, ako to nije učinjeno u jesen nakon završetka vegetacije.

Voćnjaci zauzimaju isto područje tijekom duljeg vremenskog razdoblja. Njihovo podizanje zahtijeva značajna financijska sredstva i radnu snagu, što zahtijeva da uzgajivači poštuju osnovne zahtjeve pojedinih kultura. Osim toga, moraju uzeti u obzir trenutne zahtjeve potrošača za voćem bez zaostalih količina pesticida, kao i za zaštitu tla i vode od onečišćenja.

Lokacije za nove voćnjake moraju zadovoljiti biološke zahtjeve voćne vrste i sorte. Nadalje, zaštitu voćaka od štetnika već treba uzeti u obzir u fazi podizanja novih nasada. U razdoblju od 4 godine, voćnjaci se ne smiju

podizati na mjestima koja su prethodno bila pod istom vrstom. Vrlo je važno da se voćnjaci podižu na područjima gdje nema infekcije bakterijskim rakom uzrokovanim od *Rhizobium radiobacter* sin. *Agrobacterium tumefaciens*.

Najpouzdaniji način za smanjenje uporabe pesticida je odabir sorti koje su otporne ili manje osjetljive na ekonomski značajne bolesti.

Prilikom podizanja nasada jabuka, mora se imati na umu da proizvođačima najveću štetu nanosi čađavost jabuke (*Venturia inaequalis*), problem koji se može riješiti sadnjom otpornih sorti. Diljem svijeta razvijeno je više od 150 sorti otpornih na čađavost. Šire su rasprostranjene: Prima, Priscilla, Sir Prize, Liberty, Jonafree, Redfree, Freedom (razvijene u SAD-u); Macfree, Novamac, Moira, Brightgold (Kanada); Florina, Judeline (Francuska); Pioneer, Romus-1, Romus-2, Voinesti (Rumunjska); Rubinola, Topaz, Rajka (Češka); Gavin (Engleska); Rebella, Regine, Revena, Reglindis (Njemačka), od kojih je Rebella također otporna na bakterijsku plamenjaču.

Šarka šljive uzrokovana je virusom i najštetnija je bolest ove voćne vrste. Do sada je jedini način da se spriječi šteta od šarke sadnja sorti šljive koje su otporne ili tolerantne na bolest. Sorta Jojo je otporna, dok su Stanley, Čačanska Najbolja, Čačanska Lepotica, Altanova Renkloda, Hanita, Tegera i druge tolerantne.

Smeđa trulež trešnje i višnje (*Monilinia* sp.) također je ozbiljan problem u godinama s čestim oborinama tijekom zrenja i berbe ploda. Kod trešnje, pucanje plodova glavni je razlog njihove infekcije uzročnicima truleži. Kako bi se smanjile fungicidne tretmane i gubici od truleži, preporučuju se sorte koje su relativno otporne na pucanje. U brojnim publikacijama iz raznih europskih zemalja, sorte Lapins, Regina, Sam, Germersdorfer, Merton Marvel, Castor, Kordia navode se kao slabo osjetljive na pucanje.

U određenim godinama, kovrčavost lišća breskve (*Taphrina deformans*) uzrokuje značajnu štetu proizvođačima. Do sada, među sortama koje se uzgajaju u našoj zemlji nema sorti otpornih na bolest, ali postoje one kao što su Redhaven, Benedikte, Cherven Ellerstädter, Suncrest i druge, koje su manje izraženo napadnute.

Prije podizanja voćnjaka, pažljivo se mora razmotriti ne samo odabir sorti, već i shema sadnje, posebno ako je voćnjak mješoviti. U raspoređivanju vrsta i sorti, bitno je uzeti u obzir oprašivanje i zaštitu stabala i prinosa plodova od štetnika. Dobro promišljena shema sadnje voćnjaka preduvjet je za smanjenje uporabe pesticida tijekom cijelog razdoblja uzgoja voćne vrste.

Različita osjetljivost sorti jabuke, kruške, trešnje, višnje i šljive na ekonomski najznačajnije bolesti, različito razdoblje zrenja plodova i fenofaze cvatnje omogućuju primjenu diferencirane zaštite bilja. Na taj se način

izbjegava nepotrebno prskanje pojedinih sorti.

Diferencirana zaštita bilja zahtijeva da se voćnjaci podižu prema shemama koje su u skladu s osjetljivošću sorti na bolesti i razdobljima zrenja plodova.

Sve se to može potkrijepiti konkretnim primjerima za pojedine vrste.

Za sorte jabuka otporne na čađavost (gore navedene), nije potrebno tretirati protiv čađavosti, dok je za ostale potrebno između 8 i 14 tretmana, ovisno o meteorološkim uvjetima tijekom godine i stupnju osjetljivosti sorte. U nasadima s visoko osjetljivim i na čađavost otpornim sortama, one se moraju rasporediti na način da se mogu diferencirano prskati.

Isti je zahtjev obavezan u pogledu sorti s različitom osjetljivošću na pepelnicu, imajući na umu da se za zaštitu slabo osjetljivih sorti provodi minimalno 2, a maksimalno 4 prskanja, dok se za visoko osjetljive provodi od 5 do 10.

Glavni štetnik u rodnim nasadima jabuka je jabukin savijač (*Cydia pomonella*), protiv kojega se kontrola mora provoditi svake godine. Zrenje plodova ljetnih sorti obično počinje krajem lipnja i u srpnju – Vista Bella, ili u kolovozu – Mollie's Delicious, Prima, itd., što stvara probleme u zaštiti jabuka od jabukinog savijača i kalifornijske štitaste uši u voćnjacima gdje shema sadnje ne dopušta diferencirano prskanje. U takvim se voćnjacima, čak i nakon berbe ljetnih sorti, nastavlja tretiranje stabala protiv jabukinog savijača zbog nemogućnosti njihovog isključivanja, što ne samo da povećava troškove proizvodnje voća, već i nepotrebno onečišćuje okoliš. U voćnjacima gdje shema sadnje dopušta specifičnu zaštitu bilja po sorti, za ljetne se sorte eliminiraju dva insekticidna tretmana. Sve se to odnosi i na voćne savijače kruške i šljive.

Trešnjina muha (*Rhagoletis cerasi*) pokazuje selektivnost u pogledu stupnja zrelosti ploda pri polaganju jajašaca. Utvrđeno je da radije polaže jajašca u plodove koji zriju, zbog čega u većini godina ne uzrokuje crvičavost u ranim sortama trešnje kao što su Ranna Cherna Edra, Seneca, Bigarreau Burla, Early Laurie, Kosara i druge, za koje prskanje nije potrebno. Za srednje kasne sorte trešnje potrebno je jedno prskanje, a za kasne sorte – dva prskanja protiv ovog opasnog štetnika.

Pri visokoj gustoći populacije dlakave zlatice (*Epicometis hirta*) u nasadima trešnje, višnje i jabuke tijekom razdoblja početnog i brzog povećanja zamatiranja plodova, prskanje se mora provesti u fenofazi cvjetnog pupa, koja se u pojedinih sorti javlja u različito vrijeme. To također zahtijeva provedbu diferencirane kontrole.

Uzgajivači koji žele smanjiti uporabu pesticida u voćarskim kulturama moraju zatražiti savjet stručnjaka iz područja voćarstva i zaštite bilja pri odabiru lokacije, prikladnih vrsta i sorti, te pri izradi sheme sadnje voćnjaka.